

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ РЕПЕРТУАР ПЕРІОДИКИ

DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2023.01.056>
УДК 070.48-048.67:[930.85-043.86-044.46](477)»1918»

Григорій Рудий,

<https://orcid.org/0000-0002-4679-282X>,

доктор історичних наук,

учений секретар Сектору з координації наукових досліджень

Науково-організаційного відділу Президії Національної академії наук України,

Національна академія наук України (м. Київ, Україна),

вул. Володимирська, 54, Київ, 01601, Україна

e-mail: sknd@nas.gov.ua

Охорона та популяризація культурної спадщини за доби Центральної Ради та Української Держави 1918 року у контексті матеріалів київської газети «Відродження»

Мета статті полягає у відтворенні на підставі матеріалів київської газети «Відродження» процесу охорони та популяризації культурної спадщини за доби Центральної Ради та Української держави 1918 року. **Методологія і методика дослідження.** Методологічними засадами дослідження є принципи історизму, об'єктивності і системності. Для їхньої реалізації застосовано історико-джерелознавчий, проблемно-тематичний, хронологічний, статистичний методи. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що вона вперше розглядає матеріали газети «Відродження» як джерело вивчення охорони та популяризації культурної спадщини в період Центральної Ради та Української Держави 1918 р. У науковий обіг введено значний масив газетних публікацій, на підставі яких визначено основні аспекти діяльності державних пам'яткоохоронних установ, музеїв, громадських організацій у справі збереження історико-культурної спадщини України. **Висновки.** У процесі дослідження з'ясовано, що газета «Відродження» досить докладно відобразила процес охорони і популяризації за доби Центральної Ради та Української гетьманської держави. Газета регулярно інформувала громадськість про заснування і розвиток музейних установ, відкриття спеціалізованих навчальних закладів з підготовки фахівців-пам'яткознавців, про підготовку першого Закону про охорону пам'яток. Таким чином, у досліджуваній період на сторінках цього видання широко висвітлювався процес становлення національної пам'яткоохоронної політики в Україні. Газета активно пропагувала діяльність органів державної влади, пам'яткоохоронних установ, музеїв, осередків «Просвіта», громадських організацій у справі збереження культурної спадщини як одного з важливих чинників формування історичної пам'яті українського народу. Ці матеріали вміщувалися на сторінках газети переважно у вигляді кореспонденцій і хронік.

К л ю ч о в і с л о в а: газета «Відродження», джерело, Центральна Рада, Українська Держава, культурна спадщина, пам'яткоохоронна сфера, історична пам'ять.

Актуальність теми дослідження. Успішний розвиток гуманітарної сфери України неможливий без консолідації суспільства на основі національних культурних надбань. Вивчення охорони та пропаганди культурної спадщини в Центральній Раді та Українській Державі 1918 року на підставі матеріалів газети «Відродження» відповідає актуальним завданням сучасного розвитку історичної науки. Також це пов'язано з відсутністю комплексних студій з означеної проблеми та необхідністю заповнення цієї наукової прогалини.

Аналіз досліджень та публікацій. Окремі матеріали газети «Відродження» знайшли відображення в працях українського вченого О. О. Нестулі з дослідження витоків державної системи охорони пам'яток культури в Україні (доба Центральної ради, гетьманщини, Директорії УНР) та автора цієї студії з охорони і збереження пам'яток історії та культури в Україні. Проте системних праць, які б розглядали матеріали газети «Відродження» як джерело вивчення пам'яткоохоронної політики Центральної Ради і Української гетьманської держави досі ще немає.

Мета статті полягає у відтворенні на підставі матеріалів київської газети «Відродження» процесу охорони та популяризації культурної спадщини за доби Центральної Ради та Української держави 1918 року.

Виклад основного матеріалу. Газета «Відродження» – перше безпартійне демократичне видання в період Української революції. Виходила щодня у березні – грудні 1918 р. українською мовою, усього – 223 номери. Засновник – редакційно-видавничий відділ Військового міністерства Української Народної Республіки. Редактор – П. Певний. Видання широко і всебічно висвітлювало життя України, активно відстоювало рідну мову, культуру, освіту і науку, обстоювало розумне проведення політичної та аграрної реформи, наділення селян землею.

Редакція газети значну увагу приділяла висвітленню подій як у регіонах України, так і за її межами завдяки власним кореспондентам. Серед матеріалів цього друкованого органу привертають увагу критичні статті щодо діяльності тогочасних урядових структур, політичних і громадських організацій, змістовні огляди преси, публікації про суспільно-політичне, літературне й мистецьке життя, виступи відомих українських політичних, громадських і культурних діячів із проблем структури та функцій існування державно-управлінських структур, проведення економічних реформ, духовного відродження українського народу. З газетою співпрацювали В. Бурлака, А. Войнаровський, К. Вишневич, П. Гай, А. Головка, А. Гриневич, О. Грушевський, В. Дубяньський, Ф. Дудко, Д. Долинський, П. Дорман, М. Залізник, Я. Закін, М. Кічура, Л. Ковальський, О. Кошиц, П. Кривенко, М. Кривецький, М. Левицький, Г. Лисенко, М. Мамонтів, О. Метлинський, П. Михайлович, В. Мурський, О. Олень, М. Павловський, М. Понурий, М. Сріблянський, К. Стеценко, М. Сумцов, Г. Чупринка та інші.

Газета припинила діяльність у період Директорії УНР [5, с. 40; 8, с. 507; 12, с. 18].

Газета «Відродження» – орган друку, в якому насамперед інформується українська громадськість не стільки про рішення гетьманської влади, а подається актуальна інформація про життя України та її регіонів. Ця газета друкувала як

інформаційні матеріали, наприклад у рубриках «Телеграми», «По Україні», «Вісти з місць», «Хроніка», так і публікації, в яких досліджуються злободенні теми. Слід відзначити, що такі газетні матеріали вирізняються великим обсягом, глибиною аналізу, аналітикою, наявністю аргументованих висновків.

Важливою рисою розміщених на сторінках газети матеріалів було те, що більшість із них були авторськими, мали підпис, що свідчить про об'єктивність авторів, які готові взяти на себе відповідальність за зміст вміщених у газеті матеріалів. Але, одночасно, чимало авторів із різних причин були анонімними, друкували під псевдонімами, ініціалами та збірними поняттями.

Широка і оперативна інформація про важливі події в Україні та світі роблять видання «Відродження» одним із найважливіших історичних джерел для вивчення історії УНР і Української гетьманської держави. Це дає змогу характеризувати газету як універсальну, спрямовану на широке коло читачів.

Тематика газетних матеріалів – досить різноманітна. Серед них – 9 % публікацій із питань української державності й спадщини царизму; 14 % – становлення і діяльності органів гетьманської влади; 13 % – діяльність органів самоврядування, рад, політичних партій, громадських організацій; 5 % – діяльність російських владних структур; 1,5 % – земельної реформи; 5 % – розвитку промисловості України; 6 % – фінансово-економічної політики; 8 % – військового будівництва; 6 % – правоохоронних органів; 1 % – міжнаціональних відносин; 14 % – міжнародного життя; 5 % – церковного життя; 7 % – становлення і розвитку національної початкової і середньої школи, 4 % – розвитку вищої школи і науки, 2 % – розвитку української мови і літератури; 1 % – просвіти; 6 % – розвою української культури; 4 % – охорони і збереження пам'яток історії і культури; 6 % – розвитку видавничої справи.

Аналіз свідчить, що важливе місце на сторінках газети «Відродження» відведено проблемам охорони та збереження історико-культурної та архітектурної спадщини, що історично склалася й тісно пов'язана з українськими культурними процесами або історичними подіями. Газета надає змогу екстраполювати на день сьогодення історичний досвід засвоєння культурних цінностей українського народу як джерела корисних ідей.

Основними темами цієї проблематики стали:

- діяльність державних пам'яткоохоронних установ, музеїв, осередків «Провісита», громадських та краєзнавчих організацій;
- формування національної самосвідомості та історичної пам'яті українського народу;
- вшанування національних історичних і культурних постатей, відзначення свят і визначних подій;
- спорудження пам'ятників, охорони культових споруд, утримання місць поховання.

Важливе місце на сторінках газети «Відродження» відведено висвітленню діяльності органів державної влади, пам'яткоохоронних установ, музеїв, громадських та краєзнавчих організацій з охорони та збереження культурної спадщини.

У період Центральної Ради основними темами цієї проблематики стали роль і місце музеїв у національному відродженні і національно-патріотичному вихованні, особливо молоді в Україні. Зазначалося, що саме музейні установи були тими осередками, навколо яких на місцях гуртувалися подвижники збереження культурної спадщини. З іншого боку, стрімке зростання після повалення царизму національної свідомості українського народу сприяло створенню в Україні низки нових музеїв, зокрема Українського національного музею (10, 11, 17, 23.04.1918) *, Музею війни і революції, який згодом був реорганізований у військово-історичний (11.04.1918), зроблено перші кроки у створенні Музею історії революції у Харкові (11.04.1918) та інших.

Також повідомлялося про внесення на розгляд Ради Народних Міністрів УНР пропозицій про виділення з державного бюджету 300 000 крб. на охорону пам'яток та 200 000 крб. на допомогу місцевим музеям та організацію нових, насамперед повітових музеїв (27.04.1918).

Не менш цінними є інформаційні повідомлення стосовно пропозицій пам'яткоохоронців утворити на базі археологічних пам'яток – садиб Петровського та Слюсаревського поблизу Десятинної Церкви – Національний парк «Дитинець». В унісон із цим у газеті є повідомлення про виступ М.С. Грушевського на засіданні Малої Ради, що відбулося на початку квітня 1918 р., в якому він порушив питання щодо охорони садиби Хоменка, яка знаходилася поряд зі садибою Петровського (12.04.1918).

Отже, як свідчать газетні матеріали, одним із важливих чинників формування історичної пам'яті став пам'яткоохоронний рух в Україні. Після повалення царизму в Росії він набув окресленого національно-патріотичного спрямування і відіграв важливу роль у пробудженні та розвитку національної свідомості українського народу. При цьому активно розвивалися пам'яткоохоронні громадські об'єднання, і створений восени 1917 р. в структурі Генерального секретарства народної освіти Відділ охорони пам'яток – перший пам'яткоохоронний орган в Україні. Розроблена у цьому відділі програма збереження національної історико-культурної спадщини та музейного будівництва надовго визначила основні напрями діяльності пам'яткоохоронців України.

Правову основу розв'язання цього та інших завдань охорони культурних цінностей мав скласти Закон про охорону пам'яток в УНР, який був підготовлений у квітні 1918 р. Але Українська Центральна Рада затвердити його не змогла у зв'язку з тим, що 29 квітня 1918 р. вона була розпущена окупаційними німецькими військами.

Вагоме місце в газеті посідали матеріали про діяльність державних пам'яткоохоронних установ, музеїв, осередків «Просвіта», громадських та краєзнавчих організацій за доби Української Держави. За нашими підрахунками, питома вага матеріалів на зазначену тематику склала понад 70 % від загальної кількості публікацій із названої проблематики у 1918 р. У періодичному виданні спостерігається переважання аналітичних жанрів. Логічною вбачається велика кількість хроніки

* Тут і далі вказано число виходу газети «Відродження».

і кореспонденцій, оскільки це був домінуючий жанр у висвітленні діяльності пам'яткоохоронних установ і громадських організацій. Найповніше пам'яткоохоронний процес відображено в кореспонденціях і дописах: «Товариство архітектора» (15.05.1918), «Виставка» (18.05.1918), «Педагогічний музей» (01.06.1918), «Археологічний інститут» (16.06.1918), «Музей» (23.06, 01.09.1918), «Курси для підготовки керівників історичних екскурсій» (27.06.1918), «Курси по історії Києва» (3.07.1918), «Охорона пам'яток старовини» (11.08.1918), «Історичний архів Полтавщини» (18.08.1918), «Художні виставки» (8.10.1918).

Одним із найактуальніших завдань постала організація в навчальних закладах і наукових установах центрів із підготовки фахівців із пам'яткознавства. У зв'язку з цим газета проінформувала громадськість, що у жовтні 1918 р. при просвітній комісії Українського державного університету Києва була створена історично-екскурсійна секція, співробітники якої організували курси з підготовки екскурсодів (6.10.1918). Отже, були зроблені перші кроки з підготовки кваліфікованих спеціалістів пам'яткознавців та охоронців національної історико-культурної спадщини.

Пильну увагу редакція газети приділяла координації пам'яткоохоронного руху на ниві охорони пам'яток. Чимала група матеріалів присвячена висвітленню роботи з'їзду діячів українського пластичного мистецтва, який працював з 9 по 16 червня 1918 р. у Києві. На ньому обговорювалося широке коло проблем національно-культурного розвитку України. Значне місце серед них зайняли питання охорони і збереження історична культурної спадщини. Вони постійно порушувалися на пленарних і секційних засіданнях з'їзду. Газета надрукувала виступи відомих науковців і культурних діячів України: Д. Антоновича, С. Гілярова, Ф. Красицького, В. Модзалевського, Г. Павлуцького, Г. Стелецького, К. Широцького, Ф. Шміта, Д. Щербаківського та інших [3].

Зокрема, на форумі наголошувалося на необхідності об'єднання зусиль громадськості і держави в створенні мережі місцевих музеїв та пам'яткоохоронних органів, розробці проекту закону про охорону історико-культурної спадщини, використанні пам'яток в освітньо-виховній роботі, підготовці фахівців для пам'яткоохоронної спадщини [4].

Одним із найважливіших напрямів діяльності газети «Відродження» було звернення до колективної пам'яті українського народу, зокрема висвітлення відзначення національних свят і визначних подій, вшанування історичних і культурних постатей.

Серед них привертають увагу кореспонденції і статті «І. С. Нечуй-Левицький» (3.04.1918), «З приводу смерті І. С. Нечуя-Левицького» (3.04.1918), «Похорон І. С. Нечуя-Левицького» (5.04.1918), О. Ковалевського «На могилу друга (Нероновича)» (07.04.1918), Ю. Кузьміна «Те про що забули» (07.04.1918), «Українські поштові марки» (13.04.1918), «Полкові хоругви» (13.04.1918), «Українські розмінні марки» (16.04.1918), «Один з борців за Україну» (22.04.1918), С. Пилипенко «Часом не забули?» (07.06.1918), «Професор Вовк» (04.07.1918), «Життя і діяльність Вовка», (09.07.1918), «І. Мазепа» (27.06.1918), «209 років битви на

Полтавщині» (27.06.1918), «Заповіт Вовка про наукову спадщину» (17.07.1918), «Пам'яті І. М. Стешенка» (08.08.1918), «М. В. Левитський» (29.09.1918) та інші.

Аналіз свідчить, що висвітлення газетою заходів із відзначення подій, вшанування історичних і культурних постатей, місць пам'яті сприяло пробудженню національної свідомості, формуванню історичної пам'яті, відтворенню більш повної картини минулого українського народу. Крім великого значення з погляду фактографічного матеріалу, газетні матеріали цінні тим, що проливають світло на соціальну психологію і світогляд окремих верств населення, громадських організацій, державних установ, зокрема в такій сфері, як ставлення до своєї історії і культури. Слід зазначити, що газета не обмежувалася лише інформацією зі збереження історичної пам'яті, але й формувала її.

Багато місця в газеті відведено темам спорудження пам'ятників борцям за незалежність України, охорони культових споруд, утримання місць поховання визначних діячів української культури. Як за доби Центральної Ради, так і Української гетьманської держави актуальною залишалася тема будівництва в містах і селах України пам'ятників. Більшість газетних матеріалів на зазначену тематику присвячена встановленню пам'ятників Т. Г. Шевченкові. Газета не тільки зробила вагомий внесок у формування громадської думки, а й з своїми публікаціями стимулювала активність органів державної влади щодо розв'язання цієї важливої національної справи. Найповніше цей процес віддзеркалюють публікації «Відкриття пам'ятника в Ромнах» [6], «Новий проект пам'ятника Шевченка» [9]. Також залишалася актуальним питання спорудження пам'ятників іншим борцям за незалежність України [14].

Значну роль відіграла газета «Відродження» у збудженні громадської думки до проблем охорони культових пам'яток за доби Центральної Ради і Української Держави. Видання активно порушувало питання щодо проведення ремонтних робіт в Андріївській церкві у Києві, робіт із дослідження та організації реставрації Софіївського собору у Києві, реєстрації пам'яток мистецтва культового призначення. Особливий інтерес щодо насиченості конкретною інформацією становлять публікації «Доля монастирів» [7], К. Поліщука «Гине старовина» [11], «Андріївська церква» [1], «Реставрація св. Софії» [13], К. Поліщука «Волинська старовина» [10]. Зокрема, пропонувалося державним органам розпочати планомірну реєстрацію пам'яток мистецтва культового призначення в православних храмах і монастирях, з одночасним проведенням їхнього дослідження та фотофіксації.

Актуальною темою залишалася й тема про впорядкування місць поховання визначних державних і культурних діячів. Трапляються матеріали щодо організації догляду за могилами гетьмана України Петра Дорошенка в с. Ярополець Московської губернії та кошового Петра Калнишевського на Соловках. Також газета порушувала питання щодо впорядкування історичної могили князя Ігоря, що знаходилася поблизу Овруча на Волині. Це – велика і висока могила, на якій стояв старий похилений дерев'яний хрест. Могила колись була огорожена деревами штахетками, які з часом погнили і розсипалися. Від того могила мала досить непривабливий вигляд [10].

Цікаву інформацію по догляду за могилами містять кореспонденції «Український некрополь» і «Байковий цвинтар» (23.06, 07.08.1918). Також є інформаційні повідомлення про роботу з впорядкування могили відомого українського вченого, основоположника рамкового пасічництва Петра Прокоповича, похованого в своїй садибі в Конотопському повіті (9.05.1918).

Газета також активно пропагувала заходи державних органів із провадження та організації догляду за могилою Т. Г. Шевченка. Так, повідомлялося, що 21 квітня 1918 р відбулося засідання Комісії по впорядкуванню могили Т. Г. Шевченка при Київській губернській управі. Під головуванням Симона Петлюри в ньому взяли участь Олександр Лотоцький, Євген Лукасевич, Максим Синицький, Андрій Ніковський, Сергій Єфремов, Пилип Пилипчук, Василь Королів-Старий, інші відомі українські діячі, які схвалили ґрунтовну програму впорядкування могили Великого Кобзаря (11.05.1918). Отже, у виданні постійно порушувалися проблеми щодо запобігання знищенню і руйнуванню могил визначних українських діячів як носіїв національної історичної пам'яті.

Висновки. У процесі дослідження з'ясовано, що газета «Відродження» досить докладно відобразила процес збереження і популяризації пам'яток за доби Центральної Ради і Української Держави 1918 р. У газеті постійно порушувалися проблеми культурної спадщини українського народу, створення національної системи охорони пам'яток. Газета регулярно інформувала громадськість про заснування і розвиток музейних установ, відкриття спеціалізованих навчальних закладів з підготовки фахівців-пам'яткознавців, про підготовку першого українського Закону про охорону пам'яток. Таким чином, у досліджуваній період на сторінках періодичного видання широко висвітлювався процес становлення національної пам'яткоохоронної політики в Україні. Газета оперативно пропагувала діяльність органів державної влади, пам'яткоохоронних установ, музеїв, громадських та красназничих організацій у справі збереження культурної спадщини як одного з важливих чинників формування історичної пам'яті українського народу. Вважаємо за доцільне продовжити вивчення охорони і збереження пам'яток історії та культури України у контексті матеріалів інших тогочасних періодичних видань, зокрема проведення порівняльного аналізу цих матеріалів.

Список бібліографічних посилань

1. Андріївська церква. *Відродження*. Київ, 1918. 10 вересня.
2. Відкриття пам'ятника в Ромнах. *Відродження*. Київ, 1918. 30 жовтня.
3. Всеукраїнський з'їзд представників художніх організацій. *Відродження*. Київ, 1918. 26, 27, 28, 29, 30 червня.
4. Всеукраїнський з'їзд представників художніх організацій. *Відродження*. Київ, 1918. 30 червня.
5. Газети України 1917–1920 років у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : кат. / авт. – уклад.: О.А. Вакальчук (керівник); редкол.: О. С. Онищенко (голова). Київ : НБУВ, 2014. 433, [1] с. : іл.
6. До відкриття пам'ятника в Ромнах. *Відродження*. Київ, 1918. 29 жовтня;
7. Доля монастирів. *Відродження*. Київ, 1918. 9 червня.
8. Енциклопедія сучасної України. Т. 4. В–Вог. Київ, 2005. 700 с.
9. Новий проєкт пам'ятника Шевченка. *Відродження*. Київ, 1918. 12 листопада.
10. Поліщук К. Волинська старовина. *Відродження*. Київ, 1918. 7 вересня.

11. Поліщук К. Гине старовина. *Відродження*. Київ, 1918. 16 червня.
12. Преса України: газети 1917–1920 рр. : бібліограф. покажч. / Укладач Г.Я. Рудий. Київ, 1997. 97 с.
13. Реставрація св. Софії. *Відродження*. Київ, 1918. 10 листопада.
14. Справа з пам'ятниками борцям за незалежність. *Відродження*. Київ, 1918. 9 червня.

References

1. (1918, September 10). Andriivska tserkva [St. Andrew's Church]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
2. (1918, October 30). Vidkryttia pamiatnyka v Romnakh [Opening of the monument in Romny]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
3. (1918, June 26, 27, 28, 29, 30). Vseukrainskyi zizd predstavnykiv khudozhnikh orhanizatsii [All-Ukrainian Congress of representatives of Art Organizations]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
4. (1918, June 30). Vseukrainskyi zizd predstavnykiv khudozhnikh orhanizatsii [All-Ukrainian Congress of representatives of Art Organizations]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
5. Vakalchuk, O. A. (Comp.). (2014). *Hazety Ukrainy 1917–1920 rokiv u fondakh Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [newspapers of Ukraine of 1917–1920 in the funds of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. (Onyshchenko, O. S. (Ed.)). Kyiv, Ukraine: NBUV. [In Ukrainian].
6. (1918, October 29). Do vidkryttia pamiatnyka v Romnakh [To the opening of the monument in Romny]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
7. (1918, June 9). Dolia monasteryiv [The fate of monasteries]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
8. (2005). *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of modern Ukraine]. (Vol. 4, p. 507). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
9. (1918, November 12). Novyi proiekt pamiatnyka Shevchenka [New project of Shevchenko monument]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
10. (1918, September 7). Polishchuk K. Volynska starovyna [Volyn antiquities]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
11. (1918, June 16). Polishchuk K. Hyne starovyna [Antiquities die]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
12. Rudyi, H. Ia. (Comp.). (1997). *Prasa Ukrainy: hazety 1917–1920 rr.: bibliohraf. pokazhch.* [Press of Ukraine: newspapers of 1917–1920: bibliographic index]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
13. (1918, November 10). Restavratsiia sv. Sofii [Restoration of St. Sophia]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].
14. (1918, June 9). Sprava z pamiatnykamy bortsiam za nezalezhnist [Deal with monuments of independence fighters]. *Vidrodzhennia* [Revival]. [In Ukrainian].

Hryhorii Rudy,

<https://orcid.org/0000-0002-4679-282X>,

Doctor of Historical Sciences,

Scientific Secretary of the Unit for the Research Coordination,

Scientific Management Department of Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine,

National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

PROTECTION AND POPULARIZATION OF CULTURAL HERITAGE DURING THE CENTRAL RADA AND THE UKRAINIAN STATE IN 1918 IN THE CONTEXT OF THE MATERIALS OF THE KYIV NEWSPAPER "VIDRODZHENNIA"

The purpose of the study is to reproduce on the basis of the materials of the Kyiv newspaper "Vidrodzhennia" the process of protection and promotion of cultural heritage during the Central Council and the Ukrainian state in 1918. Methodology and methods of research of the topic. The **methodological principles** of the study are the principles of historicism, objectivity and systematicity. For their implementation historical-source, problem-thematic, chronological, statistical methods are used. The **scientific novelty** of the article is that it first considers the materials of the newspaper "Vidrodzhennia" as a source for studying the protection and promotion of cultural heritage during the Central Council and the Ukrainian state in 1918. A large array of newspaper publications was introduced into scientific circulation. state monument protection institutions, museums, public organizations in the preservation of historical and cultural heritage of Ukraine. **Conclusions.** In the course of the research it was found out that the newspaper

"Vidrodzhennia" reflected in great detail the process of protection and popularization during the time of the Central Council and the Ukrainian Hetmanate. The newspaper regularly informed the public about the establishment and development of museum institutions, the opening of specialized educational institutions for the training of specialists in monuments, the preparation of the first Law on the Protection of Monuments. Thus, in the period under study, the pages of this publication widely covered the process of formation of the national monument protection policy in Ukraine. The newspaper actively promoted the activities of public authorities, monuments, museums, centers of "Prosvita", public organizations in the preservation of cultural heritage as one of the important factors in shaping the historical memory of the Ukrainian people. These materials were placed on the pages of the newspaper mainly in the form of correspondence and chronicles.

К е у в о р д s: newspaper "Vidrodzhennia", source, Central Rada, Ukrainian state, cultural heritage, monument protection, historical memory.

National Academy of Sciences of Ukraine
54, St. Volodymyrska, Kyiv, 01601, Ukraine
e-mail: sknd@nas.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 15.12.2022 р.